

DREPT CIVIL TEORIA GENERALĂ A OBLIGAȚIILOR

- Ediția a II-a, revăzută și adăugită -

Universul Juridic

București

-2017-

Listă de abrevieri.....	11
TITLUL I. ASPECTE GENERALE PRIVIND OBLIGAȚIILE	13
Capitolul I. Noțiunea. Structura și reglementarea obligațiilor	13
§1. CONSIDERAȚII GENERALE. SEDIUL MATERIEI	13
§2. NOȚIUNE. TERMINOLOGIE	14
§3. STRUCTURA RAPORTULUI JURIDIC OBLIGAȚIONAL.....	15
§4. REGLEMENTAREA OBLIGAȚIILOR ÎN SISTEMUL ROMÂN DE DREPT	19
Capitolul II. Clasificarea obligațiilor	21
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	21
§2. CLASIFICAREA OBLIGAȚIILOR DUPĂ IZVOARE	21
§3. CLASIFICAREA OBLIGAȚIILOR DUPĂ OBIECT	22
§4. CLASIFICAREA OBLIGAȚIILOR DUPĂ SANCTIUNE.....	27
Capitolul III. Izvoarele obligațiilor	29
§1. NOȚIUNEA DE IZVOR DE OBLIGAȚII	29
§2. IZVOARELE OBLIGAȚIILOR ÎN REGLEMENTAREA CODULUI CIVIL.....	29
TITLUL II. CONTRACTUL – IZVOR DE OBLIGAȚII.....	30
Capitolul I. Conceptul de contract.....	30
§1. SEDIUL MATERIEI. NOȚIUNE.....	30
§2. PRINCIPIUL LIBERTĂȚII CONTRACTUALE.....	31
§3. LIMITELE LIBERTĂȚII CONTRACTUALE	32
Capitolul II. Clasificarea contractelor	35
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	35
§2. CONTRACTE DE DREPT PRIVAT ȘI CONTRACTE DE DREPT PUBLIC (ADMINISTRATIVE)	35
§3. CLASIFICAREA CONTRACTELOR DE DREPT PRIVAT	35
Capitolul III. „Arhitectura” (formarea) contractului	50
§1. ETAPELE FORMĂRII CONTRACTULUI	50
§2. OFERTA	57
§3. ACCEPTAREA OFERTEI	64

§4. RETRACTAREA ACCEPTĂRII	68
§5. MOMENTUL ȘI LOCUL ÎNCHEIERII CONTRACTULUI	68
§6. PROBLEME SPECIALE PRIVIND DETERMINAREA CONȚINUTULUI CONTRACTULUI ÎN UNELE SITUAȚII	71
Capitolul IV. Efectele contractului	79
§1. CONSIDERAȚII GENERALE ASUPRA EFECTELOR CONTRACTULUI	79
§2. DETERMINAREA (STABILIREA) EFECTELOR	79
§3. INTERPRETAREA CONTRACTULUI	80
§4. ENUNȚAREA PRINCIPIILOR EFECTELOR CONTRACTULUI	87
§5. OBLIGATIVITATEA CONTRACTULUI ÎNTRE PĂRȚI	88
§6. EXCEPȚII PREVĂZUTE DE LEGE DE LA PRINCIPIUL FORȚEI OBLIGATORII A CONTRACTULUI („PACTA SUNT SERVANDA”)	89
§7. TEORIA IMPREVIZIUNII („REBUS SIC STANTIBUS”) – EXCEPȚIE DE LA PRINCIPIUL FORȚEI OBLIGATORII	92
§8. IREVOCABILITATEA CONTRACTULUI – CONSECINȚĂ A PRINCIPIULUI FORȚEI OBLIGATORII	99
§9. PRINCIPIUL RELATIVITĂȚII EFECTELOR CONTRACTULUI	105
§10. PRINCIPIUL OPOZABILITĂȚII	118
Capitolul V. Executarea contractului	132
§1. EXECUTAREA CONFORMĂ (CORESPUNZĂTOARE) – EXIGENȚA GENERALĂ A EXECUTĂRII ORICĂREI OBLIGAȚII CONTRACTUALE	132
§2. PRINCIPIILE EXECUTĂRII CONTRACTULUI	135
Capitolul VI. Remediile contractului	142
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	142
§2. TERMENUL SUPLIMENTAR DE EXECUTARE	142
§3. EXCEPȚIA DE NEEEXECUTARE	147
§4. REZOLUȚIUNEA ȘI REZILIEREA CONTRACTELOR	153
§5. IMPOSIBILITATEA FORTUITĂ DE EXECUTARE. RISCUL CONTRACTUAL	167
TITLUL III. ACTUL JURIDIC UNILATERAL – IZVOR DE OBLIGAȚII	175
§1. ACTUL JURIDIC UNILATERAL ÎN SISTEMUL ROMÂN DE DREPT	175
§2. ACTUL JURIDIC UNILATERAL ÎN CODUL CIVIL	175
TITLUL IV. FAPTUL JURIDIC LICIT – IZVOR DE OBLIGAȚII	179
Capitolul I. Gestiunea de afaceri	179
§1. SEDIUL MATERIEI. NOȚIUNE. DELIMITARE FAȚĂ DE ALTE ACTE JURIDICE.	179
§2. CONDIȚIILE GESTIUNII DE AFACERI	180
§3. EFECTELE GESTIUNII DE AFACERI	181
§4. EFECTELE GESTIUNII DE AFACERI ÎN RAPORTURILE CU TERȚII	183

Capitolul II. Plata nedatorată	185
§1. SEDIUL MATERIEI. NOȚIUNE	185
§2. CONDIȚIILE PLĂȚII NEDATORATE	185
§3. EFECTELE PLĂȚII NEDATORATE	187
Capitolul III. Îmbogățirea fără justă cauză	189
§1. SEDIUL MATERIEI. NOȚIUNE	189
§2. CONDIȚIILE ÎMBOGĂȚIRII FĂRĂ JUSTĂ CAUZĂ	190
§3. EFECTELE ÎMBOGĂȚIRII FĂRĂ JUSTĂ CAUZĂ	193
TITLUL V. FAPTUL JURIDIC ILICIT – IZVOR DE OBLIGAȚII (RĂSPUNDEREA CIVILĂ DELICTUALĂ)	196
Capitolul I. Considerații generale asupra răspunderii civile în general și asupra răspunderii civile delictuale în special	196
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	196
§2. FELURILE RĂSPUNDERII CIVILE	197
§3. NOȚIUNEA ȘI FELURILE RĂSPUNDERII CIVILE DELICTUALE	198
Capitolul II. Răspunderea civilă delictuală pentru fapta proprie	201
§1. CONDIȚIILE RĂSPUNDERII CIVILE DELICTUALE PENTRU FAPTA PROPRIE	201
§2. PREJUDICIUL	201
§3. FAPTA ILICITĂ	207
§4. LEGĂTURA DE CAUZALITATE	210
§5. VINOVĂȚIA	212
§6. RĂSPUNDEREA PERSOANEI JURIDICE PENTRU PREJUDICIUL CAUZAT PRIN FAPTA PROPRIE	215
Capitolul III. Răspunderea civilă delictuală pentru fapta altuia	216
§1. CONSIDERAȚII GENERALE	216
§2. RĂSPUNDEREA CELUI OBLIGAT LA SUPRAVEGHEREA UNUI MINOR SAU AL UNUI INTERZIS JUDECĂTORESC	216
§3. RĂSPUNDEREA COMITENȚILOR PENTRU PREPUȘI	219
§4. CONCLUZII ȘI CORELAȚII ÎNTRE FORMELE DE RĂSPUNDERE PENTRU FAPTA ALTUIA	222
Capitolul IV. Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de animale, de lucruri sau de ruina edificiului	224
§1. CONSIDERAȚII GENERALE	224
§2. RĂSPUNDEREA PENTRU PREJUDICIILE CAUZATE DE LUCRURI ÎN GENERAL	224
§3. RĂSPUNDEREA PENTRU PREJUDICIILE CAUZATE DE ANIMALE	229

Respect pentru oameni și cărți

§4. RĂSPUNDEREA PENTRU RUINA EDIFICIULUI	231
§5. IPOTEZE SPECIALE DE RĂSPUNDERE CIVILĂ DELICTUALĂ REGLEMENTATE ÎN ALTE ACTE NORMATIVE DECÂT CODUL CIVIL	233
Capitolul V. Efectele răspunderii civile delictuale	242
§1. CONSIDERAȚII GENERALE	242
§2. NAȘTEREA DREPTULUI LA REPARAȚIE	242
§3. FORMELE REPARAȚIEI.....	243
§4. PRINCIPIILE REPARĂRII PREJUDICIULUI	243
§5. REPARAREA PREJUDICIILOR ADUSE INTEGRITĂȚII SAU SĂNĂȚĂȚII UNEI PERSOANE.....	245
§6. REPARAREA DAUNELOR MORALE	248
§7. RĂSPUNDEREA SOLIDARĂ ÎN IPOTEZA PLURALITĂȚII DE PERSOANE RĂSPUNZĂTOARE. RAPORTURILE DINTRE CODEBITORII SOLIDARI	250
§8. PRESCRIPTIA ACȚIUNII ÎN RĂSPUNDERE CIVILĂ DELICTUALĂ.....	251
TITLUL VI. EFECTELE OBLIGAȚIILOR	253
Capitolul I. Executarea în natură a obligațiilor	253
§1. PLATA.....	253
§2. EXECUTAREA SILITĂ ÎN NATURĂ A OBLIGAȚIILOR	271
Capitolul II. Executarea prin echivalent	280
§1. CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND EXECUTAREA PRIN ECHIVALENT. PRIVIRE SPECIALĂ ASUPRA RĂSPUNDERII CONTRACTUALE.....	280
§2. CONDIȚIILE RĂSPUNDERII CONTRACTUALE.....	283
§3. DAUNELE INTERESE (REMEDIUL CONTRACTUAL AL EXECUTĂRII PRIN ECHIVALENT)	291
§4. EVALUAREA JUDICIARĂ.....	294
§5. EVALUAREA LEGALĂ	300
§6. EVALUAREA CONVENȚIONALĂ A DAUNELOR-INTERESE (CLAUZA PENALĂ)	304
§7. CONVENȚII PRIVITOARE LA RĂSPUNDEREA CONTRACTUALĂ	316
§8. RĂSPUNDEREA CONTRACTUALĂ PENTRU FAPTA ALTUIA	320
TITLUL VII. OBLIGAȚIILE COMPLEXE	326
§1. CONSIDERAȚII GENERALE	326
Capitolul I. Obligațiile afectate de modalități.....	327
§1. CONDIȚIA	327
§2. TERMENUL	334

Capitolul II. Obligațiile plurale.....	341
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	341
§2. OBLIGAȚIILE CU PLURALITATE DE SUBIECTE	341
§3. OBLIGAȚII CU PLURALITATE DE OBIECTE	353
§4. COMPARAȚIE ÎNTRE OBLIGAȚIILE ALTERNATIVE ȘI CELE FACULTATIVE.....	358
 TITLUL VIII. TRANSMISIUNEA ȘI TRANSFORMAREA OBLIGAȚIILOR	359
 Capitolul I. Transmisiunea drepturilor și obligațiilor	359
§1. CESIUNEA DE CREANȚĂ	359
§2. SUBROGAȚIA.....	371
§3. PRELUAREA DE DATORIE	374
§4. CESIUNEA CONTRACTULUI	381
 Capitolul II. Transformarea obligațiilor	393
§1. NOVAȚIA	393
§2. COMPARAȚIE ÎNTRE NOVAȚIE ȘI ALTE MODURI DE TRANSMITERE A OBLIGAȚIILOR	396
§3. CONCLUZII CU PRIVIRE LA UTILITATEA PRACTICĂ A NOVAȚIEI	397
 TITLUL IX. STINGEREA OBLIGAȚIILOR	399
 Capitolul I. Considerații generale asupra „stingerii obligațiilor”	399
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	399
§2. SEDIUL MATERIEI. ENUMERARE LEGALĂ. CLASIFICARE.....	399
 Capitolul II. Mijloace de stingere a obligațiilor care conduc la realizarea creanței creditorului	401
§1. COMPENSAȚIA	401
§2. CONFUZIUNEA	406
§3. DAREA ÎN PLATĂ. CESIUNEA DE CREANȚĂ ÎN LOCUL EXECUTĂRII	407
 Capitolul III. Mijloace de stingere a obligațiilor care nu conduc la realizarea creanței creditorului	411
§1. REMITEREA DE DATORIE.....	411
§2. IMPOSIBILITATEA FORTUITĂ DE EXECUTARE	413
 TITLUL X. GARANTAREA OBLIGAȚIILOR	414
 Capitolul I. Considerații generale asupra garantării obligațiilor	414
§1. PRECIZĂRI PREALABILE	414
§2. CLASIFICAREA GARANȚIILOR	414

Capitolul II. Garanțiile generale	417
§1. GARANȚIA COMUNĂ A CREDITORILOR	417
§2. ACȚIUNEA OBLICĂ	426
§3. ACȚIUNEA REVOCATORIE (PAULIANĂ)	431
Capitolul III. Garanțiile personale	436
§1. CONSIDERAȚII GENERALE	436
§2. FIDEIUSIUNEA	436
§3. GARANȚIILE AUTONOME	446
Capitolul IV. Privilegiile și garanțiile reale fără depozitare	451
§1. PRIVILEGIILE	451
§2. IPOTECA	456
Capitolul V. Garanțiile reale cu depozitare (gajul și dreptul de retenție)	476
§1. GAJUL	476
§2. DREPTUL DE RETENȚIE	479
Bibliografie	484

TITLUL I

ASPECTE GENERALE PRIVIND OBLIGAȚIILE

CAPITOLUL I

Noțiunea. Structura și reglementarea obligațiilor

§1. CONSIDERAȚII GENERALE. SEDIUL MATERIEI

Teoria generală a obligațiilor a fost pe drept cuvânt calificată în doctrină ca fiind „cheia de boltă” a dreptului privat, având în vedere că întreaga construcție juridică a dreptului privat se fundamentează pe materia obligațiilor¹.

Reglementarea de drept comun a materiei obligațiilor se găsește în Codul civil Cartea a V-a, „Despre obligații”, art. 1164-2499 C. civ.

Reglementarea materiei obligațiilor reprezintă un domeniu supus parțial și armonizării și unificării legislative europene. Așa cum s-a apreciat în doctrină², chiar dacă adoptarea unui Cod civil European ar putea fi apreciată ca fiind utopică, Uniunea Europeană s-a manifestat activ în special în domeniul protecției consumatorului³.

Exemplu 1: A îi datorează lui B 100.000 de lei ca urmare a încheierii unui contract de împrumut.

Exemplu 2: C îi datorează lui D o sumă de bani egală cu valoarea prejudiciului cauzat printr-un accident de mașină care i-a afectat lui D integritatea fizică.

Exemplu 3: E îi datorează lui F realizarea unei construcții ca urmare a încheierii unui contract de antrepriză.

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile conform noului Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 11.

² E. Veress, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. C.H. Beck, București, 2015, p. 3.

³ A se vedea în acest sens O.U.G. nr. 34/2014 privind drepturile consumatorilor în cadrul contractelor încheiate cu profesioniștii, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în M. Of. nr. 427 din 11 iunie 2014 și care transpune în legislația română Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor.

§2. NOȚIUNE. TERMINOLOGIE

Prestația:
obiectul
obligației

Faptul că o persoană datorează din punct de vedere juridic o **prestație** unei alte persoane reprezintă elementul comun al exemplelor arătate mai sus. După cum s-a putut observa din chiar situațiile arătate mai sus, obligația devine concretă în viața socială în multiple forme prin legătura juridică pe care o creează între un creditor (generic) și un debitor (generic). În funcție de raportul juridic concret ce s-a născut între ei, aceștia vor purta denumiri specifice, precum: împrumutat – împrumutător, victimă – făptuitor, antreprenor – beneficiar, vânzător – cumpărător etc.

Sediul materiei noțiunii de obligație se găsește în art. 1164 C. civ. care prevede că: „*Obligația este o legătură de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată*”. În doctrină, noțiunea de obligație civilă a fost definită ca raportul juridic în care o parte, numită **creditor**, are dreptul de a pretinde celeilalte părți, numită **debitor**, să execute **prestația** sau prestațiile la care este îndatorat **sub sancțiunea** constrângerii statului¹.

Prin urmare, obligația presupune:

- existența unui raport juridic, o legătură juridică (*vinculum juris*);
- presupune existența unui creditor și debitor concret determinați;
- în conținutul acestui raport juridic există un drept subiectiv al creditorului și o obligație corelativă a debitorului.

1. Terminologie

Sensurile
noțiunii de
obligație

În sens larg, prin obligație se înțelege *raportul juridic obligațional*. Din acest punct de vedere, obligația reprezintă un raport juridic între o persoană denumită subiect activ (creditorul) și o altă persoană denumită subiectul pasiv (debitorul), în cadrul căruia creditorul are dreptul de a obține executarea unei prestații de către debitor (de a da, de a face sau a nu face ceva) și în ipoteza în care debitorul nu își va executa prestația de bunăvoie, creditorul va putea recurge la forța de constrângere a statului pentru a obține executarea. Executarea va purta asupra patrimoniului debitorului.

În sens restrâns, obligația reprezintă *datoria debitorului* de a executa o prestație, adică exclusiv latura pasivă a raportului juridic obligațional.

Exemplu: Cumpărătorul este obligat să plătească prețul vânzătorului sau antreprenorul este obligat să execute construcția pe care o datorează ca efect al încheierii contractului de antrepriză.

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Curs de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 12; B. Oglindă, *Drept civil, Teoria generală a obligațiilor*, 2016, p. 14.

2. Obligație vs. Obligațiune

Obligațiunea reprezintă un titlu de credit, pe care o emite statul, o unitate administrativ-teritorială sau, după caz, o societate pe acțiuni, în schimbul unui împrumut specific și pe care se obligă să îl ramburseze cu dobânzile aferente¹.

Ceea ce este de remarcat în acest context este faptul că, în general, și obligațiunile au ca suport un raport juridic obligațional, însă reprezintă numai una dintre aplicațiile concrete ale obligației alături de multe alte tipuri de obligații ce există în mediul social.

§3. STRUCTURA RAPORTULUI JURIDIC OBLIGAȚIONAL

1. Precizări prealabile

În doctrină² se apreciază în mod tradițional că în structura raportului juridic obligațional intră următoarele elemente:

- A. Subiectele;
- B. Conținutul;
- C. Obiectul;
- D. Sancțiunea.

În ceea ce ne privește, apreciem că raportul juridic obligațional, la fel ca orice raport juridic, are în structura sa internă trei elemente componente (subiectele, conținutul, obiectul). Sancțiunea reprezintă un element asociat și extern raportului juridic obligațional deoarece, pe de o parte, sancțiunea este reglementată de lege pentru ipoteza nedorită a neîndeplinirii de bunăvoie a prestației debitorului, iar pe de altă parte, pentru a se aplica sancțiunea, este necesară implicarea autorităților statului (instanță de judecată, executor judecătoresc sau chiar organele de ordine publică) care sunt terți (străini) față de raportul juridic obligațional.

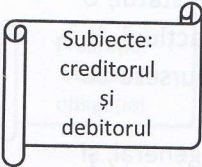
În continuare însă, vom trata toate cele patru elemente datorită importanței acestora pentru conturarea regimului juridic al raporturilor juridice obligaționale, cu precizarea că primele trei elemente sunt elemente intrinseci raportului juridic, iar sancțiunea reprezintă un element extrinsec, însă esențial și asociat raportului juridic obligațional.

Elementele
raportului
juridic
obligațional

¹ E. Veress, *op. cit.*, p. 6; B. Oglină, *op. cit.*, 2016, p. 15.

² L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *op. cit.*, p. 12.

A. SUBIECTELE RAPORTULUI JURIDIC OBLIGAȚIONAL

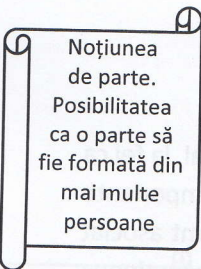

Subiecte:
creditorul
și
debitorul

Exemplu: În cadrul unui contract de vânzare-cumpărare, vânzătorul este creditor al prețului, fiind în același timp debitor al obligației de a transmite proprietatea bunului vândut precum și al obligației de predare a bunului; cumpărătorul este creditor în ceea ce privește dobândirea proprietății bunului vândut și al obligației de predare a bunului, fiind în același timp debitor al plății prețului.

Orice persoană, fizică sau juridică, poate fi subiect al unui astfel de raport juridic.

După cum s-a putut observa din exemplul de mai sus, în cadrul raportului juridic obligațional distingem între creditor, care este titularul unui drept de creanță (în exemplul nostru vânzătorul este creditorul obligației de a plăti prețul) și subiectul pasiv, debitorul, adică persoana căreia îi revine datoria de a executa prestația corelativă dreptului de creanță (în exemplul nostru cumpărătorul care este îndatorat să plătească prețul).

Noțiunea
de parte.
Posibilitatea
ca o parte să
fie formată din
mai multe
persoane

Nu întâmplător am dat un exemplu complex – cazul contractului de vânzare, deoarece am dorit să arătăm că în cadrul aceluiași raport obligațional este posibil ca o persoană să fie atât creditor, cât și debitor, situație explicată prin natura **sinalagmatică** și bilaterală a contractului de vânzare.

În cadrul unui raport juridic obligațional, în poziția creditorului putem avea o singură persoană, iar în poziția debitorului tot o singură persoană. Fiecare dintre acestea vor purta individual numele de parte, iar împreună vor fi numite părțile raportului juridic respectiv. Nimic nu împiedică însă ca mai multe persoane să aibă calitatea de creditori (pluralitate de creditori) sau de debitori (pluralitate de debitori).

Exemplu: O locuință este achiziționată de doi soți, iar vânzătorii bunului sunt tot doi soți. În acest caz, cumpărătorii formează o parte iar vânzătorii cealaltă parte. Precizarea are relevanță, spre exemplu, în ceea ce privește numărul înscrisurilor doveditoare ale contractului, legea obligând la întocmirea cel puțin a unui exemplar pentru fiecare parte cu interese contrare și nu a unui exemplar pentru fiecare persoană implicată în raportul juridic respectiv.

După cum s-a putut observa din cele prezentate până acum, atât denumirea de creditor, cât și denumirea de debitor reprezintă denumiri generice pentru orice raport juridic obligațional. Însă, ori de câte ori vorbim despre un anumit raport juridic obligațional, denumirile creditorului și ale